

ΙΣΜΗΝΗ Χ. ΜΠΑΡΑΚΛΗ

Το χελιδόني του Βορρά

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ: 5.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το χελιδόνι του Βορρά**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Ισμήνη Χ. Μπάρακλη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κατερίνα Δουρίδα
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Ισμήνη Χ. Μπάρακλη, 2019
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Mark Owen/Trevillion Images,
aPhoenixPhotographer, ArtMari/Shutterstock,
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2019, 5.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2833-8
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2834-5

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΙΣΜΗΝΗ Χ. ΜΠΑΡΑΚΛΗ

Το χελιδόνι του Βορρά

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Από τα Gucci στο... ταγάρι, Μίνωας, 2013

Λικέρ τριαντάφυλλο, Μίνωας, 2014

Το ημερολόγιο ενός κακομαθημένου 1 (παιδικό μυθιστόρημα),
Μίνωας, 2013

Το ημερολόγιο ενός κακομαθημένου 2 (παιδικό μυθιστόρημα),
Μίνωας, 2014

Το ημερολόγιο ενός κακομαθημένου 3 (παιδικό μυθιστόρημα),
Μίνωας, 2015

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορούν:

Το μυστικό της πεταλούδας, 2016

Το κυνήγι των μαγισσών, 2017

Αν ο θάνατος αποτελεί τον μεγαλύτερο φόβο του ανθρώπου, ίσως το βιβλίο αυτό να είναι ένα εγχείρημα μετάβασης από τον φόβο στη γαλήνη. Αφιερώνεται σε κάθε άνθρωπο που ένιωσε τον πόνο της απώλειας, αφιερώνεται και σε δυο δικούς μου ανθρώπους, ελεύθερα πνεύματα πλέον. Στον πατέρα μου, που με μύησε στη λαϊκή τέχνη του Καραγκιόζη και στην τέχνη της απώλειας. Στη Γιούλη, με το φως της Κάσου στο βλέμμα, που περπατήσαμε τα μονοπάτια στα οποία μας οδήγησε η ροή της ζωής με τον πιο απολαυστικό τρόπο.

Και πάλι θα βρεθούμε.

Εισαγωγή

Τι να 'ναι άραγε η μνήμη; Τραύματα, σκιές, λέξεις, χνότα, άλλες μυρωδιές;

Να 'ναι μόνο όσα έζησες από τη στιγμή της πρώτης σου ανάσας;

Μήπως είναι μια πλάκα γραμμοφώνου με χαραγμένα από αιώνες μυριάδες στίγματα στις αυλακώσεις της;

Και η ακίδα; Ποιος ο ρόλος της ακίδας; Και αν μετράει τη ζωή, την απόσταση δηλαδή από τη γέννηση έως τον θάνατο;

Αν αυτό είναι η ζωή, η περιήγηση της βελόνας πάνω σε αμέτρητα ίχνη που μεταμορφώνονται σε συχνότητες, σε κύματα ήχου, σε δονήσεις, ο ήχος που θα σπείρεις να 'ναι καθαρός, να 'χει αρμονία. Να μοιάζει με τον ήχο των ουράνιων σωμάτων, να αλλάζει σύμφωνα με τις εποχές, να προσαρμόζεται στο φύσημα του αγέρα, όπως το πέταγμα των πουλιών. Να έχει τη ροή της ενέργειας της φύσης. Να 'χει εμπιστοσύνη στη ροή της ζωής.

Να 'ναι ροή. Γίνε ροή. Ειδάλλως, θα 'σαι μια παραφωνία.

I.M.

Ενότητα 1η

Τίποτα δε γίνεται στην τύχη, αλλά τα πάντα προέρχονται από κάποια αιτία κι από κάποια ανάγκη.

Πλάτων

Αθήνα, 1982

Ηεξόδιος ακολουθία είχε αρχίσει. Χώθηκε βιαστικά μέσα στην εκκλησία με μια αίσθηση ντροπής για την αργοπορία της ακριβώς τη στιγμή που ακουγόταν εκείνο το οξύμωρο «...μεταβέβηκεν εκ του θανάτου εις την ζωήν», λόγια που ποτέ έως τώρα δεν κατάφερε να κατανοήσει. Πώς ο θάνατος θα μπορούσε να οδηγεί στη ζωή; Διέκρινε τη φιγούρα του στο βάθος. Πάντα θα τη διέκρινε, όσα χρόνια κι αν περνούσαν, όσοι άνθρωποι κι αν μεσολαβούσαν. Καθόταν στην πρώτη σειρά, δίπλα σε συγγενείς που δε γνώριζε. Είχε αλλάξει ελάχιστα όλα αυτά τα χρόνια, σκέφτηκε, με μια υποψία ζήλιας, που οι συνομήλικοι άντρες εξακολουθούσαν να μοιάζουν νέοι και ωραίοι. Τους χώριζαν σκάρτα δεκαπέντε χρόνια από την τελευταία φορά εκείνης της συνάντησης που δε θα ξέχναγε ποτέ, κι όμως, πίσω από αυτό το μπλε σκούρο κοστούμι, έμοιαζε

το ίδιο γοητευτικός όπως τότε, παρόλο που είχαν γκριζάρει πλέον οι κρόταφοι και τα μάτια του σήμερα είχαν μια πινελιά πόνου. Τώρα τον έβλεπε ολοκάθαρα. Είχε περιδιαβεί τον ακριανό διάδρομο και τον παρατηρούσε με ακρίβεια. Το βλέμμα του ήταν καρφωμένο σ' εκείνο το καρυδένιο κουτί, πλην ελαχίστων στιγμών που τύχαινε κάποιος γνωστός να του αγγίξει σιωπηλά το μπράτσο για να ανταποδώσει ένα σφιγμένο χαμόγελο. Κι έπειτα επέστρεφε πάλι εκεί, σ' εκείνη, το σταθερό σημείο αναφοράς της ζωής του, περίπου δηλαδή, εφόσον τώρα, αντ' αυτής, υπήρχε μόνο μια κορνιζαρισμένη φωτογραφία, αρκετά πρόσφατη υποθέτει, καθώς θυμόταν τη μητέρα του πολύ νεότερη, με καστανά μαλλιά μέχρι τους ώμους. Η γυναίκα της φωτογραφίας είχε γκριζα, κοντά μαλλιά και ένα υπέροχο γαλάζιο βλέμμα, σχεδόν αέρινο, μαζί με ένα καλοσυνάτο χαμόγελο. Το θυμόταν. Τύχαινε να το συναντάει συχνά τότε, τις εποχές εκείνες, κάθε φορά που άνοιγε την επιβλητική εξώπορτα του σπιτιού.

«Ο Χρήστος διαβάζει, κοπέλα μου».

«Ναι, είπαμε να διαβάσουμε μαζί σήμερα...» απαντούσε πάντα με μια μικρή αμηχανία, κοιτάζοντας χαμηλά, καθώς τα τεφτέρια της Ιατρικής δε συμβάδιζαν με εκείνα του Πολυτεχνείου.

«Να διαβάσετε, Δάφνη μου, κι έπειτα να φάτε κομμάτι παρέα, γιατί εκείνος ξεχνάει να φάει».

Μετάνιωσε που όλα αυτά τα χρόνια δεν της είχε στείλει μια κάρτα. Δεν την είχε πάρει ένα τηλέφωνο. Κι όμως. Τη

σκεφτόταν συχνά. Γνώριζε πως είχε χηρέψει αρκετά χρόνια πίσω. Είχε πέσει κάποτε το μάτι της σε μια φυλλάδα που κρεμόταν στην πρόσοψη ενός περιπτέρου στην πλατεία Ομονοίας. Κοντοστάθηκε να τη διαβάσει. Την ενδιέφερε το θέμα, όσα χρόνια κι αν είχαν περάσει. «Απεβίωσε ο γνωστός ψυχίατρος Βασίλειος Ιωάννου». Είχε εκτοξευθεί η φήμη του από την εποχή της απόπειρας δολοφονίας του από ασθενή του. Στο τέλος αυτοκτόνησε ο ίδιος ο ασθενής. Τέτοιος ήταν. Αδίστακτος άνθρωπος. Μπορούσε με τα λόγια του να αλλάξει τον ρου της ιστορίας. Σίγουρα της δικής της, πόσο μάλλον την κατεύθυνση ενός όπλου. Το γνώριζε καλά αυτό. Έτσι και τότε. Έστρεψε την κάννη που κοιτούσε με μίσος πάνω του στο στόμα του δύστυχου ασθενούς του μόνο με μερικές κουβέντες. Αυτά είχε δηλώσει στον ανακριτή η γραμματέας του, και της Δάφνης δεν της είχε κάνει καμία εντύπωση. Γνώριζε καλά πως ήταν ικανός για όλα. Η είδηση του θανάτου του την άφησε παγερά αδιάφορη. Ούτε χαρά, ούτε λύπη· αν και πολλές φορές στο παρελθόν είχε σκεφτεί πως ο θάνατός του θα τη γέμιζε ανακούφιση και θα καθάριζε την κοινωνία από τη βρομερή παρουσία του. Τι σημασία είχε τώρα; Καμία. Μόνο τη γυναίκα του έφερε στο μυαλό της, που θα ζούσε ακόμα πιο μόνη στο αχανές αρχοντικό του Φαλήρου. Η δύστυχη, είχε σκεφτεί, θα τρελαθεί ολομόναχη σ' εκείνο το μαυσωλείο. Την τρόμαζαν τα μεγάλα σπίτια, δεν ήταν της ιδιοσυγκρασίας της. Πίστευε πως κατοικούνται από δυστυχημένους ανθρώπους που δε χωρούν στον ίδιο τους

τον εαυτό. Θα μπορούσε όλα αυτά τα χρόνια να κρατήσει μια επικοινωνία μαζί της. Κι όμως. Δεν τόλμησε ποτέ. Ίσως γιατί δεν ήθελε να αναμνησθεί αναμνήσεις. Ποιος ξέρει; Μπορεί και να μην άντεχε να ξαναμπει σ' εκείνη τη σάλα που έμοιαζε με μουσείο αφιερωμένο στον μονακριβο Χρήστο της, σε κάθε σημαντική στιγμή της ζωής του. Ήταν σίγουρη πως το σκρίνιο της θα είχε γεμίσει από φωτογραφίες του γάμου του με την Αυστριακή σύζυγό του δίπλα σ' εκείνες από την ορκωμοσία του και ήλπιζε ο όρκος στον Ιπποκράτη να μην είχε την ίδια τύχη μ' εκείνους που έπαιρνε κάποτε στο προσκεφάλι της. Έμπλεξε κιόλας. Δεν ήταν εύκολα τα τελευταία χρόνια της δικής της ζωής. Ακόμη και σήμερα, να, μέχρι προ ολίγου, πίστευε πως δε θα κατάφερνε τελικά να εξοικονομήσει αυτόν τον χρόνο που απαιτεί μια κηδεία κι ένας σύντομος καφές. Είχε να παραδώσει τα σχέδια εκείνης της οικοδομής που θα κτιζόταν πάνω στα ερείπια του ονειρικού σπιτιού με τον φοίνικα. Την παίδεψαν μέχρι την τελευταία στιγμή. Είχε ματαιώσει ήδη δυο φορές την κατάθεσή τους στην πολεοδομία, και όλο αυτό είχε δημιουργήσει μεγάλη γκρίνια με τους νεαρούς κληρονόμους του παλιού σπιτιού που έκαναν παράπονα στον εργοδότη της.

«Τι ξέρουν αυτοί από παλιά σπίτια; Εγωπαθή, απαίδευτα ανθρωπάκια. Τα σπίτια έχουν ζωή, ανασαίνουν, τα ακούω κάθε φορά πριν μπει η μπουλντόζα. Κλαίνε, γελάνε, μιλούν ακατάπαυστα, να προλάβουν να πουν την ιστορία τους πριν τσακιστούν... Όσα είδαν, όσα άκουσαν, όσους

γέννησαν κι άλλους τόσους που ξεπροβόδισαν. Καταλαβαίνεις τι παθαίνω κάθε φορά που έχω να απαλλοτριώσω ένα νεοκλασικό του προηγούμενου αιώνα;»

«Είναι η δουλειά σου, Δάφνη. Τρελάθηκες; Τι μούρδες είναι αυτές; Κι έπειτα, κατέβασε τον τόνο της φωνής σου, έχεις γίνει θέαμα».

Έστρεψε ένοχα τα μάτια της στα διπλανά γραφεία. Ναι, είχε δίκιο. Θα πρέπει να μιλάγε αρκετά δυνατά για να τραβήξει τα βλέμματα των συναδέλφων της πάνω τους.

«Δουλειά μου είναι επίσης και η αναπαλαίωση, Άγγελε, αυτό είπα μόνο...»

«Το διαζύγιο, Δάφνη, σε άλλαξε... Νομίζω πως τα νεύρα σου τον τελευταίο καιρό έχουν σπάσει. Χρειάζεσαι ξεκούραση».

«Χρειάζομαι χρήματα. Τίποτε άλλο», του αντιγύρισε, με χαμηλωμένο τώρα τον τόνο της φωνής της.

Ναι, ήταν αλήθεια. Ένωθε κουρασμένη. Εξαντλημένη, θα έλεγε. Είναι τελικά πολύ δύσκολο να υποστηρίζεις τις επιλογές σου. Κι ένα διαζύγιο στη θεωρία μοιάζει απλή διαδικασία. Τον τελευταίο καιρό νόμιζε πως ήταν καθημερινό αυτό το φαινόμενο. Μια επίμονη κούραση που δεν της άφηνε χώρο για τίποτα. Το είχε καταλάβει και ο μικρός. Παραπονιόταν. «Το Σάββατο, με τον πατέρα σου», του απαντούσε με εκνευρισμό που προσπαθούσε να καμουφλάρει πίσω από ένα χαλασμένο χαμόγελο, κάθε φορά που της ζητούσε βόλτα στο λούνα παρκ. Το μισούσε εκείνο το λούνα παρκ που ξεφύτρωσε μια μέρα στη γειτο-

νιά της για να χαλάσει τις ισορροπίες της, για να την κάνει να φαίνεται ανάξια και απαίσια μητέρα στα μάτια του οκτάχρονου παιδιού της, κάθε φορά που αρνείται κι εκείνος σφίγγει τα χείλια απογοητευμένος. Πώς να αντέξει την ψεύτικη χαρά του; Μοιάζει τόσο με τη δική της. Ναι, έμοιαζε πολύ με ένα τέτοιο λούνα παρκ που όλα από μπροστά έπρεπε να δείχνουν χαρούμενα, γιορτινά και στολισμένα, ενώ τα βρόμικα, βαριά γρανάζια πίσω από τα παραπετάσματα γυρνούσαν από τα ταλαιπωρημένα χέρια δυστυχησμένων ανθρώπων.

Περπάτησε βιαστική την Πανεπιστημίου αναζητώντας ένα ταξί, να την πάει στον προορισμό της. Είχε ήδη αργήσει. Είχε μετανιώσει κιόλας. Θα πήγαινε σπίτι της, όπως κάθε μεσημέρι. Ένας ξερός, φθινοπωρινός αέρας αναστάτωσε τα μαλλιά της. Ένωσε το δέρμα της στεγνό, να την τραβάει. Θυμήθηκε πως τον τελευταίο καιρό είχε εγκαταλείψει τον εαυτό της. Χώθηκε βιαστικά μέσα στο ταξί. «Κυψέλη, Δροσοπούλου», είπε κοφτά. Μαζεύτηκε στο πίσω κάθισμα. Έβγαλε ένα μικρό καθρεφτάκι μέσα από την τσάντα της. Άγγιξε με τα ακροδάχτυλα τις γραμμές των ματιών της. Ήταν εκεί. Όλες. Και τότε θύμωσε μαζί της. Με αυτό που είχε αρχίσει να γίνεται. Όχι, δεν το ήθελε. Εκείνη ήταν Μακεδόνισσα αγωνίστρια, σπόρος αδούλωτης γενιάς. Σαν παιδί, δε συνήθιζε να μυξοκλαίει πάνω από πληγές και χασούρες. Ούτε τώρα, μπροστά στις ρυτίδες του χρόνου. Τότε, γιατί τσίνησε; Πού πήγε το τσαγανό της; Πάντα καυχόταν για την ελεύθερη και δυνα-

μική της ράτσα. «Επαναστάτρια»· αυτό έλεγε όταν έτεινε το χέρι για να συστηθεί· ούτε όνομα, ούτε επίθετο. Άρπαξε ένα κραγιόν που βρήκε στον πάτο της τσάντας της και άπλωσε το σάπιο μήλο στο κάτω χείλος. «Λάθος! Πρώτο Νεκροταφείο», είπε αποφασιστικά. Δεν της άρεσε να αλλάζει γνώμη. Η σημερινή μέρα όμως της δημιουργούσε νευρικότητα και αμηχανία συνάμα. Ακόμα προλαβαίνω, ψιθύρισε, κοιτώντας το ρολόι στον καρπό του αριστερού της χεριού. Ο ταξιτζής έριξε μια καχύποπτη ματιά μέσα από τον καθρέφτη στην αλλόκοτη γυναίκα που του άλλαξε ξαφνικά την πορεία. Τον εκνεύριζαν οι αναποφάσιστοι πελάτες, τέτοιες κούρσες δεν τις ήθελε. Τον είδε... ντράπηκε. «Συγγνώμη», είπε μόνο με μια υποψία ενοχής κι έπειτα έστρεψε το βλέμμα στα ρούχα της. Φορούσε ένα γκρι ταγέρ κι ένα λευκό πουκάμισο. Ό,τι έπρεπε για την περίπτωση. Ναι, θα πήγαινε. Ήθελε να τον δει. Έστω κι έτσι. Μετά από όλα αυτά. Ήθελε να αποχαιρετήσει και εκείνη. Είχε όμορφες αναμνήσεις από τη μητέρα του. Ακόμη θυμόταν τη συρτή, τραγουδιστή φωνή της και τη μυρωδιά του σπιτιού τους. Σαλέπι, μαστίχα και κανέλα. Άγνωστες οσμές μέχρι τότε. Από τη μητέρα του τις έμαθε. Τις κουβάλησε από την Πόλη μέχρι εδώ. Και φυσικά το μαγειρευτό της...

«Ροσμπίφ, Δάφνη μου. Αφού το ξέρεις για, μόνο αυτό αρέσει στον Χρήστο».

Αθήνα, 21 Ιουλίου 1965

Ετρεχε αλαφιασμένη. Το ξύλινο τακούνι ξεκόλλησε κι έμεινε πίσω της, πάνω στον δρόμο. Ούτε που το κατάλαβε. Η αδρεναλίνη την έλουζε πατόκορφα όπως κι ο ιδρώτας που έγλειφε τον λαιμό της. Δεν τη φόβιζε τίποτα. Ένιωθε άτρωτη, δυνατή. Μπορούσε να τα κάνει όλα. Ήταν νέα κι ένιωθε σαν να 'χε μόλις γεννηθεί, σαν να 'χε μπροστά της έναν ολόκληρο αιώνα να διανύσει, που με μαζικό αγώνα ίσως θα μπορούσε να φέρει μια άνοιξη δίχως τέλος στις ανθρώπινες κοινωνίες. Όπως τούτη η διαδήλωση που καταδίκασε το βασιλικό πραξικόπημα και την παραίτηση του πρωθυπουργού, με αποτέλεσμα την πρώτη κυβέρνηση των αποστατών. Ο πλανήτης σειόταν συθέμελα, ο κόσμος όλος επαναστατούσε, η Αμερική συγκλονιζόταν από τις διαμαρτυρίες για τον πόλεμο στο Βιετνάμ και από το έργο του φλογερού Μάρτιν Λού-

θερ Κινγκ. Ο άνθρωπος ταξίδευε στο διάστημα, ίσως πολύ σύντομα και στη Σελήνη.

Κοίταξε βιαστικά πίσω της. Έπαιξε τα μάτια σαστισμένη δυο τρεις φορές, σαν να μην πίστευε αυτό που έβλεπε. Νόμιζε πως τη γελούσαν, πως ήταν μόνο της φαντασίας της. Τα δακρυγόνα είχαν θολώσει τα πάντα. Το περίπτερο της Σταδίου είχε ξεκολλήσει από τη θέση του. Παρασύρθηκε από τον όχλο μέτρα μακριά, θυμίζοντας ξεριζωμένο βλαστό που τον πέταξε η γη έξω από τα σπλάχνα της. Η άσφαλτος ήταν σπαρμένη με παπούτσια, γυαλιά, χαρτοφύλακες...

Ανάσαινε με δυσκολία. Το μυαλό της αργούσε να πάρει στροφές. «Τα κωλο-δακρυγόνα τους θα μας πνίξουν», ψέλλισε. Όλοι οι δρόμοι ασφυκτιούσαν. Πανικόβλητος όχλος παντού. Άνθρωποι που έμοιαζαν με παγιδευμένα ποντίκια προσπαθούσαν να βρουν έξοδο διαφυγής. Οι κεντρικές αρτηρίες έμοιαζαν ξαφνικά τόσο μικρές. Εκείνοι οι τεράστιοι δρόμοι, που τους περιδιάβαιναν άλλοτε λεωφορεία, τραμ και αυτοκίνητα, είχαν μετατραπεί σε απροσπέλαστα λαγούμια. Πείσμωνσε. Θα γύρναγε πίσω, ο κόσμος να χαλάσει. Ανέβηκε στο πεζοδρόμιο. Κόλλησε πάνω στις σκονισμένες τζαμαρίες των καταστημάτων. Άρχισε πάλι να τρέχει. Έστριψε στη Χρήστου Λαδά. Έπεσε πάνω του με δύναμη. Στήθος με στήθος! Και λες το χτύπημα αυτό να πυροδότησε έναν έρωτα που θα σημάδευε όλη τη ζωή της. Χρόνια μετά, αναλύοντας το ωστικό κύμα εκείνης της σχέσης, θα έπιανε τον εαυτό της να ασπάζεται αρχαίες

δοξασίες και τον νεκρό εκείνης της μέρας, τον συναγωνιστή Σωτήρη Πέτρουλα, θα τον διατηρούσε στη συνείδησή της κάπως σαν θυσία, όχι μόνο για να στεριώσει η δημοκρατία που ήρθε αργότερα, αλλά κι ένας μεγάλος έρωτας που συνέβη ακαριαία. Και ύστερα πάλι, με την κατεδάφιση εκείνης της σχέσης, που έπεσε σαν χάρτινος πύργος, θα κατηγορούσε τον νόμο του Νεύτωνα, τις μυστικές εκείνες δυνάμεις της αλληλεπίδρασης που ασκούνται σε δυο σώματα όταν συγκρούονται, εκείνης της καταρραμμένης δράσης-αντίδρασης. Και ήταν μεγάλη η κρούση μεταξύ τους, καθώς έτρεχαν προς αντίθετες κατευθύνσεις. Της κόπηκε η ανάσα. Έπεσε κάτω. Τα μάτια τους ήταν θολά, τυφλά σχεδόν, δακρυσμένα από ώρα. Εκείνη φορούσε ένα μαντίλι γύρω από τον λαιμό, που έφτανε μέχρι τη μύτη χωρίς αποτέλεσμα. Εκείνος ξαφνιάστηκε. Έσκυψε να τη βοηθήσει.

«Σήκω. Θα σε πατήσουν», άκουσε μια μπάσα φωνή από τη θολή φιγούρα με τα αδιευκρίνιστα χαρακτηριστικά· ξεχώρισε μόνο τα γένια και τα μακριά σγουρά μαλλιά που κάλυπταν το πρόσωπο.

«Πρέπει να γυρίσω πίσω», αποκρίθηκε. «Κάποιος δικός μας έχει χτυπηθεί...»

«Δεν μπορείς... δεν πλησιάζει κανείς. Έχει παντού αστυνομία». Την τράβηξε προς το μέρος του. Τη σήκωσε όρθια με δυσκολία. Της φάνηκε ψηλός και γεροδεμένος. Ίσως γι' αυτό δεν μπορούσε να ελευθερώσει τους καρπούς της μέσα από τα χέρια του.

Όρα μετά, μπήκαν σε ένα μικρό καφέ, πίσω από το Πάντειο. Ήταν ακόμα λαχανιασμένοι. Της συστήθηκε με αφοπλιστικό τρόπο. Τόση ώρα έτρεχαν μαζί και δεν είχαν ανταλλάξει λέξη. Εκείνος, τριτοετής φοιτητής Ιατρικής, από εύπορη οικογένεια, και εκείνη δευτεροετής του Πολυτεχνείου, γόνος λαϊκής φαμίλιας, ενεργό μέλος της νεολαίας Λαμπράκη.

Σηκώθηκε από την καρέκλα και της έδωσε το χέρι του με επίσημο τρόπο. «Χρήστος Ιωάννου», της είπε. Εκείνη γέλασε. Της φάνηκε τόσο αστεία αυτή η υπερβολική ευγένεια μετά από όλο αυτό το κυνηγητό.

«Δάφνη», του απάντησε... και άφησε το χέρι της με εμπιστοσύνη μέσα στο δικό του.

Τρία χρόνια μετρούσε αυτή η σχέση. Ο έρωτας, ο Νεύτωνας... ποιος ξέρει; Ένα ήξεραν και οι δύο με απόλυτη ακρίβεια. Σαν να ήταν φτιαγμένοι ο ένας για τον άλλον, με έναν ιδιόρρυθμο τρόπο, μέσα από άπειρες διαφορές, αντιρρήσεις και τσακωμούς. Δυο άνθρωποι με διαφορετικές προσωπικότητες και εκ διαμέτρου αντίθετα βιώματα. Ο Χρήστος είχε μεγαλώσει με μια ευκολία που ενοχλούσε τη Δάφνη. Της δημιουργούσε ανασφάλεια. Όσα εκείνη είχε παλέψει για να τα αποκτήσει, εκείνος τα είχε κερδίσει αβίαστα. Στα μάτια της ήταν ένα κακομαθημένο παιδί, που όμως αγαπούσε πολύ. Για εκείνη, η επανάσταση ήταν η συνειδητή αντίδραση στην κοινωνική αδικία, ο μόνος δρόμος που θα μπορούσε να ακολουθήσει, χωρίς καμία άλλη επιλογή. Η εύπορη οικογένεια του Χρήστου, τα λυμένα βιοποριστικά του προβλήματα ήταν ο λόγος που πάντα πίστευε πως η δική του επανάσταση ήταν μόνο η

αντίδραση μιας παρατεταμένης εφηβείας, που ήταν θέμα χρόνου να σβήσει κάτω από το βλοσυρό βλέμμα του ιδιόμορφου πατέρα του.

«Κάποτε θα διαψευσθείς», της έλεγε.

«Κάποτε θα καταλάβεις πόσο δίκιο είχα. Είναι χειριστικός, σε παίζει στα δάχτυλα, δεν το βλέπεις; Η ζωή είναι δική σου. Απαγκιστρώσου...» του απαντούσε.

Εκείνος τελείωνε τις σπουδές του στην ιατρική. Η Δάφνη είχε ένα ακόμη έτος για να τελειώσει τη σχολή της, ίσως και παραπάνω, καθώς ο συνδικαλισμός στο Πολυτεχνείο ροκάνιζε πολύτιμο χρόνο. Στο μικρό της δωμάτιο στα στενά των Εξαρχείων φώλιαζαν ο έρωτας και οι αγωνίες τους, τα σχέδιά τους για το μέλλον, οι καβγάδες και τα όνειρα· και πάντα το τέλος της ημέρας τούς έβρισκε φιλιωμένους και πιο ερωτευμένους από ποτέ.

«Επιτέλους, θέλω να κοιμόμαστε μαζί, να ξυπνάμε το πρωί αγκαλιά», του έλεγε κάθε φορά πριν κλείσει εκείνος την πόρτα του διαμερίσματος πίσω του, για να προλάβει το τελευταίο λεωφορείο για Φάληρο. Δεν ήταν θέμα προς συζήτηση. Ήταν απαράβατος νόμος για τον πατέρα του Χρήστου να επιστρέφει πάντα το βράδυ σπίτι.

«Αν δεν μπορείς να κάνεις έστω αυτό, μέχρι πού θα μπορέσεις να φτάσεις;» του χτύπαγε εκείνη κάθε φορά. Και εκείνος έσφιγγε τα χείλη. Θύμωνε μαζί της, την έσπρωχνε από τους ώμους και ύστερα το μετάνιωνε, την έσφιγγε πάλι στην αγκαλιά του. Δεν ήθελε να τη χάσει, αλλά

ούτε να έρθει σε ρήξη με τον πατέρα του. Μπορεί να μην το άντεχε κιόλας, να ήταν πάνω από τις δυνάμεις του ή εντελώς ανώφελο για έναν άνθρωπο με σκουριασμένες από χρόνια αντιλήψεις. Η πατρική φιγούρα για τον Χρήστο ήταν η απόμακρη σκιά των παιδικών του χρόνων που έσερνε μαζί της ρίγη φόβου. Εκείνος ο φόβος με τα χρόνια μεταλλάχθηκε σε θυμό και μετά ισορρόπησε σε μια αδιαφορία, ίσως μια φυσική αποδοκιμασία στο πρόσωπό του, που πάντα θα του θύμιζε τον αδύναμο εαυτό του που δεν κατάφερε ποτέ να συγκρουστεί μαζί του μετωπικά. Πάντα αναρωτιόταν αν τρέφει έστω ελάχιστα αισθήματα αγάπης για εκείνον, και κάθε φορά η απάντηση θα τον μπερδευε.

Ο ψυχίατρος, εκείνος ο ανάπηρος συναισθηματικά άνθρωπος, ήταν το μόνο μελανό σημείο της σχέσης τους, την οποία αυτός αποδοκίμαζε με κάθε ευκαιρία. Η λαϊκή καταγωγή της Δάφνης έμοιαζε με αγκάθι που μάτωνε την ίδια πληγή, ξανά και ξανά· ήταν ένα αγεφύρωτο χάσμα μεταξύ τους, το γεφύρι της Άρτας, που καμιά θυσία δε θα μπορούσε να στεριώσει, ούτε ακόμη αυτή του ηρωικού Πέτρουλα, που χάθηκε τόσο άδικα εκείνη τη μέρα της γνωριμίας τους. Το παιχνίδι ήταν ήδη χαμένο κι ας άφηνε τον αντίπαλο να πιστέψει το αντίθετο. Είχε τον τρόπο του να παίζει με το μυαλό των άλλων. Η σχέση αυτή ήταν καταδικασμένη σε θάνατο, αργά ή γρήγορα.

Ηνεκρώσιμη πομπή κατηφόριζε τώρα με αργό βηματισμό το μονοπάτι που οδηγούσε στην τελευταία της κατοικία. Το έδαφος είχε τη γλίτσα της υγρασίας από το πρωινό ψιλόβροχο. Έμεινε πίσω να παρατηρεί τον κόσμο από μακριά. Ποτέ δεν της άρεσαν τα τελευταία αντίο. Προτιμούσε να κρατάει τους ανθρώπους στη μνήμη της με έναν δικό της, ιδιαίτερο τρόπο, ανακαλώντας χαρούμενες στιγμές που σημάδεψαν την κοινή τους ζωή.

«Χρήστο, γιαβρί μου, φτάνει το διάβασμα, μεσημέριασε για. Κοπιάστε, Δάφνη μου, να φάτε κομμάτι, να δυναμώσετε κι ύστερα πάλι συνεχίζετε».

«Μοσχομυρίζει, κυρία Ευθυμία. Αρνί είναι;»

«Γκιούλμπασι, Δάφνη μου. Και πού να το 'τρωγες στον τόπο μου, στην Πόλη. Άπαπα, μπαχαρικά τούτα δω δεν τα λες μια φορά... ξεθυμασμένα πράγματα. Στην Πόλη,

αχ στην Πόλη... Άνοιγες τα τσουβάλια στο παζάρι και σε έπιανε λιγοθυμιά από τις μυρουδιές. Να μη σου πω για το βούτυρο. Σκέτο άρωμα. Να το δοκίμαζες μονάχα από τα χέρια της μάνας μου, αυτό σου λέω μόνο, θα έγλειφες τα δάχτυλά σου, κοκόνα μου».

«Εμείς στον τόπο μας το λέγαμε κλέφτικο. Μοιάζει πολύ».

Το βρόντημα της πόρτας διέκοψε μεμιάς τη συζήτηση. Ο μεσήλικας άντρας με την καράφλα στην κορυφή του κρανίου του και μια στενή κοντοκουρεμένη γκριζα λωρίδα πάνω από τον σβέρκο κρέμασε τη σκούρα ρεπούμπλικα στο πορτμαντό της εισόδου και κατευθύνθηκε προς την τραπεζαρία. Η Δάφνη παρατήρησε τα αυστηρά χαρακτηριστικά και τη στητή, άκαμπτη κορμοστασιά, όπως και όλα επάνω σε εκείνο το γυαλιστερό, κοκκινωπό πρόσωπο. Ο άνθρωπος αυτός δεν είχε τίποτα κοινό με τον Χρήστο, που έφερνε της μάνας του στα χρώματα, στο ζεστό χαμόγελο, στα καλοσυνάτα μάτια. Ετούτος έμοιαζε με έναν ιδιοφυή κόμπο που καμία δύναμη δεν μπορούσε να λύσει. Τους πλησίασε με ένα ειρωνικό χαμόγελο.

«Όστε κλέφτικο ε; Με την κλεφτουριά φτάσαμε εδώ που φτάσαμε, δεσποινίς μου, στο χάος».

«Με την κλεφτουριά απελευθερωθήκαμε, κύριε Ιωάννου», του απάντησε ατάραχη, βάζοντας την πρώτη μπουκιά στο στόμα της.

«Δάφνη... Σ' ευχαριστώ που ήρθες».

Οι θύμησης σκορπίστηκαν μεμιάς με εκείνο το δυνατό σφίξιμο του χεριού της. Ξαφνιάστηκε. Δεν πρόλαβε να αφαιρέσει ούτε το δερμάτινο γάντι της. Δεν είπε λέξη, μόνο κούνησε συγκαταβατικά το κεφάλι, ίσως με ένα ελάχιστο μειδίαμα στα χείλη. Δεν ήταν σίγουρη. Έγιναν όλα τόσο ξαφνικά. Πότε αποχώρησε όλη εκείνη η κοσμοσυρροή ολόγυρα του τάφου;

«Σε περιμένω στην καφετέρια. Θα έρθεις, έτσι δεν είναι;»

Της φάνηκε το ύφος του σχεδόν παρακλητικό. Ίσως να έφταιγε η συγκίνηση της περιρρέουσας ατμόσφαιρας, το νωπό χρώμα πάνω στο σκάμμα της μάνας του, ίσως ακόμη και η παρουσία της ίδιας εκεί... Όχι, αυτοί οι δύο δεν ήταν μια ανάλαφρη ερωτική σχέση που ξεχάστηκε στο πέρασμα του χρόνου. Είχαν περάσει στην ιστορία, όπως περνάει κάθε αγώνας και κάθε επανάσταση ανεξαρτήτως αποτελέσματος, νίκης ή ήττας. Ήταν μια παθιασμένη εξέγερση, που όσο κι αν προσπάθησε εκείνη να αναλύσει, πάντα θα κατέληγε πως ήταν αδύνατον να υποταχτεί σε λέξεις και θεωρίες, ίσως γιατί αυτοί οι δυο να ήταν από μόνοι τους ένας αυθύπαρκτος φυσικός νόμος.

Ένα ρίγος διαπέρασε τη ραχοκοκαλιά της στο άκουσμα πάλι της φωνής του. Θυμήθηκε τη ζεστή χροιά όταν της ψιθύριζε λόγια αγάπης. Κι όμως, θα έπρεπε να σε μισώ, σκέφτηκε, κοιτάζοντάς τον να προπορεύεται τριγυρισμένος από φίλους και συγγενείς. Θα έπρεπε, Χρήστο. Κατέστρεψες τη ζωή μου. Ίσως να φαινόταν υπερβολική, ήταν

μόλις είκοσι έξι ετών, είχε τον χρόνο να επανορθώσει, να ζήσει όπως θα ήθελε, να γεμίσει τη ζωή της με εμπειρίες. Κι όμως, η σκιά του ήταν πάντα εκεί, να τη βαραίνει, να της αποσυντονίζει τη λογική. Μεγάλο το βάρος της για να το αντέξει. Κι έπειτα τράβηξε λάθος δρόμο, παίρνοντας εσφαλμένες αποφάσεις. Και έφτασε εδώ που έφτασε, κάνοντας έναν γάμο δίχως έρωτα και δίχως αύριο. Γιατί η Δάφνη ήταν επαναστάτρια. Και ο έρωτας, η δύναμή της.

«Τι τα θυμάσαι τώρα αυτά, πού ωφελεί;» μονολόγησε. Ίσως να είχε δίκιο ο εργοδότης της, ίσως τα νεύρα της να μην ήταν καθόλου καλά, να ήθελε ξεκούραση. Να έπρεπε να πάρει τον γιο της και να φύγουν λίγες μέρες για κάπου. Όμως, πού;

Αθήνα, 1982

Η Δάφνη, μια δυναμική αρχιτέκτονας, με αφορμή τη συνάντησή με τον μεγάλο έρωτα των φοιτητικών της χρόνων, θα αναμοχλεύσει αναμνήσεις της ζωής της, για να γυρίσει πολλά χρόνια πίσω και να συναντήσει ανθρώπους που τη σημάδεψαν, πριν κιόλας πάρει την πρώτη της ανάσα.

Κεντρική Μακεδονία, αρχές του προηγούμενου αιώνα

Ένα μωρό, μοναδικό απομεινάρι μιας φλεγόμενης καλύβας του βάλτου, αγωνίζεται να παραμείνει στη ζωή.

Δυο αδέρφια, με τα χέρια φυτεμένα στο μνήμα του πατέρα τους, ορκίζονται να πάρουν εκδίκηση.

Λίγα χρόνια μετά, ένα κορίτσι με μαρμαρωμένα πόδια αποχωρίζεται τον πατέρα του, που τον στέλνουν στην εξορία.

Παιδιά της ελληνικής Ιστορίας, ξετυλίγουν το κουβάρι του μύθου μέσα στη δίνη της, όταν εκείνη τρυπώνει ύπουλα στις ζωές τους για να τις συγκλονίσει, σε μια παραμυθένια πολιτεία, τα Γιαννιτσά, έναν ζωντανό μπερντέ με τα παλάτια και τις καλύβες του, κι ανθρώπους λογιών λογιών που θα περάσουν εμπρός του, δειλούς και ήρωες, εχθρούς και φίλους.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-2833-8

9 786180 128338

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 22271

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η